

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 191. Quando & qualiter hi testes examinandi, eorumque testimonium publicandum, & si falsum dixerint, puniendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

monii ferendi gratiâ, etiam fratrem adversus fratrem, filium adversus patrem in causa Hæresis, quoties ad cognitionem veritatis id expedire videbitur Inquisitori, sentire omnes, testatur cum Farin. q. 188. n. 2. Castrop. l. c. §. 3. num. 1. non obstante, quod compellendus existat extra Inquisitoris jurisdictionem ad duas diatas, sed etiam quantumcunque absens citandus, ut iidem & alii juxta c. officium. §. denique. h. t. in 6. Cautè tamen quò ad hoc agendum, præsertim cum viris illustribus, ita ut hi rogandi potius sint ad comparandum; quin & sæpe convenientius adeundi ab Inquisitore, vel alio vices illius supplente, citatio verò hæc testis extra territorium Inquisitoris existentis fieri debet datis Requisitionibus ad Episcopum vel Inquisitorem istius loci, qui tenetur citatum transmittere, ne aliàs censetur Officium Inquisitionis impedire. Farin. l. c. n. 4. Castrop. num. 2.

Quæst. 191. Quando & qualiter hi testes examinandi eorumque testimonium publicandum, & si falsum dixerint, puniendi?

1. Resp. ad Primum: In hoc crimine testes examinari possunt lite non contestata, & parte non citata; quia in hac causa non tenetur Inquisitor formam judicialem servare, sed potest procedere simpliciter & de plano juxta dicta supra. Simanc. Cath. instit. tit. 64. rub. de testib. num. 15. Farin. q. 188. n. 15. Pegna p. 2. direct. comm. 19. in c. veritatis. de Dolo & contum. Castrop. cit. §. 3. num. 3. Et sic examinati non tantum juvant ad inquirendum, ita ut dehi citata parte repeti non debeant, sed etiam probant contra reum, valèntque eorum testimonium, absque eo, quòd repetatur parte citata, saltem, ubi inquisitus eorum examini non contradicit, nec eos repeti postulat. Masc. de prob. L. 1. in præfat. q. 5. n. 41. Simanc. l. c. n. 16. & 28. Farin. l. c. n. 14. Decian. l. c. L. 3. c. 10. num. 14. Castrop. l. c. Sed neque (etiam dum ob potentiam inquisiti non timetur testibus, si repetantur, & eorum nomina publicentur) requiri citationem rei ad depositionis antea factæ valorem, ut is opponat, si quid habet in contrarium, probabilius censet Castrop. num. 4. citatis Calderin. tract. de Hæretic. rub. de mat. process. inquisit. n. 2. Simanc. L. 1. commen. in lucern. inquisit. v. tortura. n. 51. Repertor. Inquisit. v. testes. vers. item non. & c. Neque sequitur exinde, posse reum sine citatione condemnari; cum ad condemnationem non solum requiratur probatio delicti, sed probatio delicti ab inquisito non infirmata, ad cujus effectum necessaria est citatio.

2. Resp. ad Secundum: testes lite non contestata, & parte non citata examinati, dum citatus & Inquisitus reus aliquid opposuit, vel interrogatoria dedit, quibus veritas amplius investiganda, testes repeti debent, & si desuper examinati dictis oppositionibus & interrogationibus non satisfecerint (cum vel sic depositio antea ab eis facta multum infirmetur) debent iterum examinari, ut depositiones prius factæ firmæ permaneant. Secus, seu examen repeti non debet, si citatus & Inquisitus nihil opposuit. Pegna. l. c. Scacc. l. c. c. 98. n. 7. Farin. de testib. num. 22. & 27. Castrop. num. 5. Quin & dicti testes post citationem rei, dum is nihil opposuit, repeti possunt, & examinari denuò, præsertim in criminalibus, quoties de gravissimo præjudicio inquisiti agitur, ut Farin. & Castrop. l. cit. Porrò testes examinati si denuò examinantur,

debent summarie primam suam depositionem referre, quin ea illis legatur vel ostendatur, ita ut non satisfaciant se generaliter ad eam referendo; eò quòd licet talis generalis relatio in aliis depositionibus fieri possit ob evitandum variationis periculum, ut Bart. in L. eos qui diversa. ff. de falsi num. 6. in crimine tamen Hæresis, ubi ex testium depositione tam grave periculum imminet inquisito, quòdque vitare tam facile non potest, cum nomine testium non publicentur, nec copia prioris depositionis detur inquisito, necesse est in secundo examine testem deponere, ac si tunc primo examinaretur, ut veritas melius cognoscatur, ita ferè Castrop. l. c. cum Farin. l. c. num. 35. Roias & aliis. Limitantibus tamen hoc ipsum ita; ut si inter primam & secundam depositionem longum tempus intercessisset, testis possit deponere, prout recordatur, addens, se ex integro ad primam depositionem sese remittere, & se hanc secundam velle corrigere per primam, si fortè fuerit illi contraria. Debent autem hi testes ex prima instantia examinandi examinari secundo coram Notario & duabus personis discretis & religiosis, id est, honestis, sive clerici, sive laici sint. c. ut officium. h. t. in 6. Quas tamen duas personas raro adhiberi, & ex usu hanc examinationem fieri coram Notario & Fiscali, ait Castrop. num. 6. & adhibendas solum ex consilio, non ex præcepto asserit apud eundem Pegna. Quòd si tamen Notarius defecerit, hunc defectum supplendum duobus viris honestis, quorum unus dicta scribere, & alter ea subscribere debet, ita, ut opus non sit, utrumque dicta testium scriptis mandare. Pegna, Farin, Castrop. l. cit.

3. Resp. ad tertium: Facta depositione testium, ea reo publicanda est, suppressis nominibus delatorum & testium, ne hi à testificando arceantur, adeoque nec copia reo danda aliquarum circumstantiarum depositionis, ex quibus devenire posset in notitiam adversus se testantis seu deponentis. Ita Eymers. p. 3. director. n. 119. & ibidem Pegna comment. 29. Farin. de Hæres. q. 188. n. 7. & 8. Castrop. num. 7. Arg. c. fin. h. t. in 6. juxta quòd tamen publicanda hæc nomine res, si exinde nihil timendum testibus. Quamvis, quia hodie dum semper præsumitur vindicta aliqua contra testes, si non à delato seu reo, dum hic potens non est, saltem ab ejus consanguineis, sociis, complicitibus potentibus, hæc publicatio non sit in usu, sicut in aliis judiciis; præsertim accedente Constit. Pii IV. incipiente: *Cum sicut*. Quà Sanctum, Inquisitores nunquam obligatos publicare reo nomina testium. Ita Repertor. v. nomina. vers. nunc videndum. Farin. l. c. num. 12. Param. de orig. Inquisit. L. 3. q. 4. rub. de expedit. process. num. 48. Pegna. p. 3. Director. q. 75. comment. 124. vers. tamen si verò. Castrop. l. c. Atque ex his à sortiore inferitur, testes in hoc judicio de Hæresi non esse confrontandos, uti id sæpe in aliis judiciis fieri expedit, ut reus facilius convincatur, juxta L. si postulerit. §. si questioni. ff. ad Leg. Jul. de adulterio. Farin. l. c. num. 28. Castrop. num. 8. alii, qui ab eo citati. Quamvis & hæc confrontatio in duplici casu in hoc judicio locum habeat, dum nimirum testis simul est socius criminis; cum tunc non ratione testimonii dandi, sed ratione societatis in delicto compelleretur ad subeundam confrontationem, ita Farin. num. 30. Delrio de Inquisit. Magar. L. 5. in 2. append. q. 39. Vel quando dubium est de testium fallitate, nec apparet, quâ

viâ dubium tollatur; quando tamen maxima cautela adhibenda, ad impediendum omnino periculum testium. Unde etiam talem confrontationem non faciendam ab Episcopo sine Inquisitore & contra; quin & in generali rotius orbis Inquisitionis tribunali eam non fieri, nisi ex decreto Cardinalium illi præsentium, observant Pegna & Farin. apud Castrop.

4. Resp. Ad quartum: Possit testem falsum in causa Hæresis torqueri, & puniri ab Inquisitore, extra dubium esse videtur; nam præterquam, quod juxta communiorum etiam delegatus à Principe, præsertim supremo, & quidem ad plures causas, qualis est Inquisitor delegatus à Papa, possit punire alias non subditum delinquentem in suo tribunali, v. g. testem deponentem falsum, sitque receptum de consuetudine hac potestate pollere hos Inquisitores, Leo X. constitutione sua incipiente: *intelleximus*. hanc illis potestatem pro majore securitate contulit; cujus tenorem recitat Pegna *in fine directorii*, inter literas Apostolicas. Certum quoque est, torqueri eum posse pro depositionis factæ firmitate, tam ab Episcopo, quam Inquisitore, cum quilibet eorum habeat potestatem inquirendi, & procurandi veritatem, ad quem effectum læpe necessaria est tortura testis, & posse etiam spectato juris rigore, dum puniendus est ut reus, ob depositum falsum coram se puniri poenâ aliquâ, quia hæc potestas cuilibet delegato Principis in causa criminali conceditur, tradunt Clar. *L. 5. §. fin. q. 38. vers. sed qua.* Farin. *de testib. q. 67. n. 48.* Covar. *pract. c. 18. num. 8.* Castrop. *n. 3.* De cætero, etsi deponentem falsò aliqui Hæresim damnandum esse poenâ mortis, & curiæ sæculari relinquendum, saltem, ubi is, cui falsò impositum hoc crimen, poenâ mortis afficiendus fuisset, si verè illi impositum, teneant plures apud Castrop. *l. c. n. 4.* ex ea ratione, quòd talis falsò deponens incurrat poenam talionis, seu illam, quam incursum fuisset, si, quod illi objectum crimen, verum fuisset. Rectius tamen docere videtur ipse *n. 5.* cum Farin. *l. c. n. 29.* & *de Hæresi. q. 188. n. 39.* de consuetudine recepta testem falsum in crimine Hæresis poenâ arbitrariâ puniri, quæ raro vel nunquam extendatur ad poenam mortis, ex ea ratione, quòd is, cui falsò imponitur Hæresis, etiamsi verum impositum fuisset, non necessario mortem subiret, sed poenitens eam evitare posset, nisi esset relapsus. Ad hæc poena talionis in foro saltem ecclesiastico non sit recepta, ut Castrop. *n. 7.* nec textus sit in jure, qui cogat illam imponere, cum textus relatus in *c. satis hinc. 33. q. 5.* pro opposito, præterquam, quòd non sit Pontificis, sed Augustini, non probet, eadem poenâ plectendum esse testem, quâ plectendus erat testificatus, si de facto plexus non est; imò potius contrarium insinuat, dum dicitur: *ed, qui testimonio falsò cuiquam nocuerit: quæ nocumentum non attentatum, sed seipsa, seu cum effectu illatum important.* Quòd tamen is, contra quem testis falsò deposuit, vi illius, tanquam Hæreticus negativus, fuit damnatus, & morte affectus, testis falsus curiæ sæculari tradendus, & morte afficiendus, absque eo, quòd ob poenitentiam & reconciliationem sit admittendus; quia non solum ut testis falsus, sed ut verè homicida puniendus; ita Abb. & alii in *c. excommunicamus. b. t.* Pegna *p. 3. director. comment. 122. circa finem. vers. quæ situm est.* Farin. *q. 188. n. 43.* Castrop. *n. 6.* qui etiam idem credendum censet, de eo, contra quem falsum depositum, si propterea carceri inclusus ibidem obit, quia testem falsum illius mortis causam

fuisset, credendum est. Item morte puniendus, qui seipsum detulit, & complices aliquos manifestavit, si illi, vi hujus manifestationis, mortem subierunt; secus, si illi aliâ poenâ puniti; tunc enim mitius cum tali delatore agendum, & nullatenus morti tradendus, sed v. g. ad carcerem, exilium aut tritremes damnandus, Farin. *q. 188. n. 43.* Castrop. *n. 12.* & alii apud illum. E contra testis falsò deponens pro defensione alicujus, quem scit commississe Hæresim, quem revelare obligatus est, poenâ arbitrariâ, non tamen mortis, puniendus est, nisi fortè in casu aliquo extraordinario, dum v. g. ex falsa depositione tali, & occultatione veritatis grave damnum Reipublicæ illatum, Simanc. *Cath. Inst. tit. 64. rub. de testib. n. 90.* Castrop. *n. 9.* qui tamen *n. 11.* tradit, posse contra talem occultantem Hæresim procedi, tanquam fautorem Hæresis, non quidem condemnando illum præcisè ob falsitatem, sed ob favorem & auxilium præstitum Hæretico.

5. Resp. Denique: quòd dictum de testibus falsis quòd ad poenam, dicendum de corruptentibus eos prece vel pretio, ut falsum dicant; Item de mendacibus, aut suadentibus ad falsum testimonium, aut etiam de mandantibus aliquibus, ut testes corruptant; quia si omnes efficaciores & principaliores causæ falsitatis esse videntur, ita Castrop. *n. 14.* Farin. *l. c. n. 44.* Zechus *p. 1. sum. tit. de fide. rub. de Hæresi. c. 1. n. 14.* Penia, Simanc. & alii. Filii verò & nepotes testis falsi in crimine Hæresis etiam condemnati ad mortem, non redduntur infames, nec aliis poenis obnoxii sicut Hæreticorum filii; quia id nullibi cautum, Simanc. *l. c. n. 92.* Castrop. *n. 15.*

Quest. 192. An & qualiter tortura adhiberi possit in crimine Hæresis, & qualiter eâ peractâ procedendum cum reo.

1. Resp. Primò: In defectum aliorum mediorem, seu dum adhibitis mediis aliis omnibus, veritas in hoc crimine haberi non potest, ad illam obtinendam adhiberi posse torturam, extra dubium est, juxta *L. edit. L. D. Pius. & L. ult. c. de quest.*

2. Resp. Secundò: In crimine Hæresis, uti nec in alio crimine adhiberi potest tortura, nisi præcedant legitima & sufficientia indicia delicti objecti sufficienter probata, Matfil. *in L. 1. ff. de quest.* Menoch. *de arb. L. 1. q. 84. à n. 1.* Castrop. *ir. 4. d. 8. p. 9. n. 1.* cum communi. Tortura siquidem assumitur in subsidium aliorum probationum deficientium, ad eliciendam veritatem. Porò quodlibet indicium, ut plenè probatum censeatur, & de se sufficiens, ad inferendam torturam, probandum est duobus vel pluribus testibus, Gomez. *Tom. 3. var. c. 3. rub. de tortura reor. n. 18.* Clar. *pract. q. 22. in princ.* Farin. *L. 1. de test. q. 37. à n. 13.* Menoch. *l. c. L. 2. cas. 270. n. 23.* Castrop. *l. c. n. 2.* Unde unus testis deponens, non de delicto, sed de indicio delicti, v. g. de confessione extrajudiciali, de fama, de fuga, aliòve simili, insufficientis est ad inferendam ob tale indicium torturam; ita præter citatos AA. Masc. *de prob. L. 1. concl. 462. n. 18.* & 19. Pegna *ad Eymer. p. 3. direct. q. 61. comment. 100. vers. jam indicia.* Delrio *disquisit. mag. L. 5. in 2. append. q. 10.* Roias *de Hæresi. p. 2. n. 289.* Idque, ut Castrop. *n. 3.* etiamsi adesset & alius testis, deponens de alio indicio, ita, ut essent duo testes singulares, quilibet de suo indicio deponens, non sufficerent ad torturam; quia utraque illa depositio non æquivaleret probationi concludenti, factæ à duo-